

Av: Peter Kjeldaas

Over Dovre

Tror du sykkelen din overlever denne lange turen vi nå skal ut på? Borghild ser skeptisk på den gamle kjøredoningen jeg har lappet sammen. Egentlig er den ikke min heller, sykkel, jeg fant den på skraphaugen hos en svoger. Visst er den brukbar, selv om den virker noe fattigslig ved siden av søsterens blanklakkerte vidunder.

--- Tidlig dags, vi sykler i stille gate utover Moen mot Hell. I 17-årsalderen jobbet jeg her en sommermåned, pløyde og harvet opp den første flystripa nordafjells og var etterpå snekker hos entrepenøren som førte opp hangaren.

Over Gevingåsen bukker den gamle riksvegen seg mellom tunge graner, rundt berghamrer, buskaset vokser frodig kloss i veibanen. Langs fjorden går jernbanelinja, det tøffer et godstog der nede. Den svarte kolrøyken ringler langs åsen.

Saksviklia er lang og tar på kreftene, men så er vi Trondhjem — den første etappe på turen. Kjerrene skrangler forbi oss på kuppelsteinen, nå og da en bil haster avgarde. Her er jeg lommekjent, ruslet i gatene de tre åra jeg gikk på skole, hygget meg i teater og på konserter.

--- Men så kjører vi inn i et for oss ukjent Norge. Brede daler, velstelte garder. Det glitrer i vassdrag, - rolige, skummende, Gaula, Sokna, Driva.

Langt på kveld finner vi et pensjonat, et knøttlite rom med dobbeltseng. Stjørdal – Oppdal, nesten tjue mil, ingen dårlig prestasjon på en brennhet dag.

Grytidlig neste dag, utsovet og opplagt, setter vi kursen mot Dovre - mot høyfjell. Ved «Vårstigen» slår vi oss ned ved en odde i Driva, dører, følger med halvlukkede øyne elva der den fosser mellom steinene. Mot oss, på andre sida, reiser svarte bergveggen seg, jernbanelinja er sprengt inn i fjellet høyt oppe. Et vilt landskap, så ulikt de rolige linjer i Innherred. Her - i Vårstiqen, red og kjørte, eller gikk som Vinje, altså godtfolk - og kongelige høyheter. Vinje beretter i Ferdaminni om sveakongen: Dette landet er utakande, skal han ha ytret - mens han svang sitt drabelige sverd. Dramatisk! Nå, tatt ble det likevel, flere ganger.

--- Drivstua – Kongsvoll - Hjerkin.

Vegetasjonen er sparsom, men her finnes sjeldne planter, vekster som overlevde siste istid. En kort rast på høyfjellsplatået, ved steinen som viser at en befinner seg 1026 m.o.h. Utsyn til topper i øst og vest: Snøhetta med sin kvite brem, Skredåhøin, Knutshøene bare noen km. borte.

Den gamle riksvei 50 fra Fokkstua er riktig ille, det blir bråbremsing i hengbratte, skarpe kurver. Vel nede ved Dombås ryker det fra glødende nav, og det stanker olje.

En tilårskommen stanset, ville slå av en prat. Han kunne fortelle at enkelte oppfinnsomme sykkelturnister tok en tretopp på slep i de verste kneikene. Ikke dumt, fikk gjøre det neste gang vi satte utfor.

--- Kvelden er lys, sval, og vi lar det trille videre nedover mot Sel. Romundsgard, Laurgard - Kristin Lavransdatter, har nettopp lest Sigrid Undset. Hun skildrer hverdag og fest, seder og skikker på 1300—tallet, tegner dette landskapet med utsyn over dal og fjell.

--- Otta – Vinstra – Ringebu.

«Lågen» glimter mellom lyse bjørkestammer, solskinn inn på veien. Sover et par timer på moseseng ved et sikl i berget. Vi er på Lillehamer ved middagsleite, men før vi er kommet så langt, stopper vi ustanselig for å drikke, den arme solsvigde søsteren for å avkjøle ansikt og ermer i det kalde vatnet. Sykkelreparasjon stjal også en time. Jeg snåva over forhjulet rev ut eiker. Av med dekk og slange, og etter noe plunder med foring (krageknappplate!) kom de på plass.

--- Det er kronglet å finne veien til Lismarka, sideveier over alt. I en unnabakke, jenta i teten, spretter en kalv fram fra skogen. Den kjører hun rett i baken på, mister sykkel og blir hengende på kalveryggen når det vettskremte dyret springer videre.

Det virker så komisk at jeg ler uhemmet, men ryttersken er ikke i stand til å dele munterheten. Og som min reisefelle ser ut etter dagens solbehandling med påfølgende smertestillende kjeldevatn!

Ikke rart at Torbjørg rygger tilbake for det skitne, tater- lignende paret. Hun kommer ut av den vesle, grå kåken med et stort, bjeffende beist ev en hund i hælene, ser truende på oss og vifter landstrykerne bort. En dødstrett Borghild vakler mot trappa, det er gråt i stemmen: Men Torbjørg da!

--- Først noen ord om henne som skulle huse oss 4-5 dager framover. Hun var på mange vis noe for seg selv, Torbjørg; kjapp, voldsom impulsiv, konsentrasjon og utholdenhet var det kanskje mindre av. Leste hva hun kom over, historiske romaner, gammelt og nytt. Sven Morens trysilromantikk beveget henne over all måte, husker jeg, men hun hadde også det aller billigste i sin boksamling. Livet hadde hatt litt av hvert å by på, ut i ung alder, hardt gardsarbeid, - sterk var hun, ville gjerne kappes med mannfolka. Senere var hun i tjeneste hos en såkalt bedre familie, kom så til Pollfoss hotell, hvor hun traff Olaf. Det ble ingen dans på roser etter de flyttet inn på husmannsplassen utenfor Lillehammer heller.

--- Nå, Torbjørg viser oss all den gjestfrihet hun formår, når vi er godtatt av husmor og bikkje. Mannen er arbeidsløs, ligger på fiske i fjellet og viser seg ikke de få dagene oppholdet varer. Svigermor holder til i den ene enden av det vesle kryptinn, med de to barna og oss to må det nødvendigvis bli litt trangt.

Det verste er veggglus som er så nærgående – særlig om natta. Humøret er der likevel intet i veien med, på tross av den plagsomme solsvien og veggdyrene.

Torbjørg setter tydeligvis pris på at vi har tatt den lange veien for å besøke henne. Kanskje er det et lite lysstreif i hennes noe grå hverdag?

--- For å slippe å trampe den lange Gudbrandsdal opp, velger vi å ta toget til Hjerkin. Så blir det bare å la sykkel trille mil etter mil inn i Trøndelag. I Gauldal får vi forrykende uvær, lyn og torden - øsende regn. Vi søker livd på en større gard, tasser søkkvåte inn på kjøkkenet. Husbondsfolket viser med all tydelighet at de setter svært lite pris på besøk, så vi smyer beskjemmet ut igjen og fortsetter nedover dalen.

På formidnatta er vi heime i Stjørdal - en opplevelse rikere.